

משילות, חקיקה ופיקוח, משפט

נגביל את כהונת ראש הממשלה לשתי קדנציות, וזה יהיה החוק הראשון שנעביר

נצמצם מחדש (כפי שעשינו בעבר) את גודל הממשלה ל-18 שרים ו-4 סגני שרים

נבטל את המוסד "שר בלי תיק"

נכתוב חוקה למדינת ישראל, ונקבע כי חוק יסוד ישונו רק ברוב של 80 חברי כנסת כדי למנוע את ביזוי הכנסת לטובת פתרון משברים קואליציוניים

נחזק את מעמדה של הכנסת ושל עבודתה כמפקחת על הממשלה, בעיקר במצבי חירום, כגון משבר הקורונה

נקים נציבות בירוקרטיה שתצמצם את הבירוקרטיה והרגולציה הממשלתית ותקל על העסקים הקטנים

נגדיל את מספר השופטים כדי להקל על העומס על בתי המשפט וכדי לייעל ולקצר את הליכי המשפט

מפלגת **יש עתיד** שמה לה למטרה לקדם ממשל נקי, שקוף, איכותי ומיטיב עם הציבור. **יש עתיד** מחויבת להסדיר באופן הראוי את היחסים בין הרשות המבצעת, לשופטת ולמחוקקת, בתוך כדי מיסוד מערכת האיזונים והבלמים הראויה בין שלושתן. אנו שואפים לקדם מערכת פוליטית נקייה משחיתות, המחילה על עצמה כללים קפדניים בנוגע לטוהר המידות. כזו המחזקת את ההון האנושי בממשלה ובמשרדיה ועושה שימוש בכספי הציבור עבור הציבור בלבד. **יש עתיד** תפעל גם לחיזוק מעמדה ותפקידיה של הכנסת, שנחלשו משמעותית בשנים האחרונות, וכן לקידום מערכת המשפט והקלה על עומסה.

הרפורמה במשילות ("גרזן לענייני בירוקרטיה"), שהעברנו בכנסת ה-19 ובכוונתנו לחוקק מחדש, נשענת על בסיס נורמטיבי של ממשלות מתפקדות יותר, חסכוניות יותר ויעילות יותר. מיד עם כניסתנו לממשלה בכוונתנו לחוקק מחדש את חוק הגבלת משך כהונתו של ראש הממשלה לשתי קדנציות בלבד; חוק להגבלת גודל הממשלה ל-18 שרים בלבד ולכל היותר 4 סגני שרים וחוק איסור מינוי שרים בלי תיק. ממשלות כאלה יהיו יעילות יותר, ועיקרן יהא העבודה ולא כיבודים ולשכות. אנו מאמינים שיש לקדם עוד צעדים בתחום המשילות אשר יגבירו את יציבות הממשל בישראל, את איכותו ואת יעילותו של המגזר הציבורי ויסייעו בשיפור תפקוד הממשלה והשירות הניתן לאזרח. בכלל זאת נפעל לחיזוק ולעידוד ההון האנושי במגזר הציבורי, להקמת נציבות שתפעל לצמצום הבירוקרטיה והרגולציה מטעם משרדי הממשלה, לעדכון המבנה הממשלתי ולחיזוק מעמדם של שומרי הסף במשרדים השונים.

לצערנו מעמדה של הכנסת נחלש בשנים האחרונות והיא איבדה מכוחה כמפקחת על עבודת הממשלה. **יש עתיד** תוציא לפעול תוכנית לחיזוק מעמדה של הכנסת שתכלול שינוי כינון והרכב ועדות הכנסת, בהתאמה לעיסוקם של משרדי הממשלה, חובת דיווח של נציגי משרדי הממשלה לוועדות הכנסת והחלת שקיפות מלאה בהעברת התקציבים הנוגעים למשרדים השונים. בד בבד עם חיזוק כלי הפיקוח והאכיפה נפעל לצמצום החקיקה הפרטית ולייעול היכולת של חברי הכנסת להציע הצעות חוק איכותיות באמצעות הקצאת כוח אדם מקצועי שיסייע במתן מענה ובעבודה הנדרשת על הצעות החוק.

לצד פעולות אלו בתחומי הממשל, החקיקה והפיקוח, **יש עתיד** תפעל לחיזוק מערכת המשפט ולהסדרת מפעל החוקה של מדינת ישראל על בסיס מגילת העצמאות, בהיותה מדינה יהודית ודמוקרטית המקיימת שוויון זכויות לכלל אזרחיה. את כתיבת החוקה נבצע באמצעות השלמת מפעל חוקי היסוד שיהוו את פרקיה, ובראשם חוק יסוד: החקיקה, המסדיר את מעמדם הנורמטיבי העליון של חוקי היסוד ואת מערכת היחסים בין הרשות המבצעת לרשות המחוקקת. חוקי יסוד יחולקו ברוב של 80 ח"כים שלפחות 10 מהם יהיו מהאופוזיציה, ורק לאחר מכן תאושר "פסקת התגברות" ברוב של 70 ח"כים שלפחות 10 מהם מהאופוזיציה. בית המשפט העליון יוכל לפסול חוקים בהרכב מורחב בלבד, ברוב מיוחד של 9 שופטים. כמו כן **יש עתיד** סבורה שנוכל לאזן את הוועדה למינוי שופטים ולקבוע בחקיקה שנציג אופוזיציה יהיה תמיד חלק מחברי הוועדה, באופן שיבלום את הפוליטיזציה המתקיימת בהליך המינוי, ויחזק את אמון

הציבור בבחירת שופטיו. לצד כל אלו נפעל גם להקלה על העומס בבתי המשפט באמצעות תוכנית שורש רחבה שתכלול מינוי שופטים, הקמת עוד ערכאת ערעורים ובחינת פתרונות טכניים ומגנטיים חלופיים להסדרה בין הצדדים הבאים במשפט שיחסכו זמן יקר של השופטים.

משילות

צמצום גודל הממשלה החוק שהובלנו בכנסת ה-19 הגביל את מספר השרים ל-18 בלבד, ואילו את מספר סגני השרים ל-4 לכל היותר. כך הבטחנו את קיומן של ממשלות רזות, יעילות וחסכוניות. החוק בוטל על ידי ממשלת נתניהו ובממשלה ה-35, כיהנו יותר מ-50 שרים וסגני שרים, כך שבפועל כמעט שליש מחברי הכנסת כיהנו במקביל גם כחברי ממשלה. מצב זה גורם לבעיית משילות כפולה – פגיעה בעבודת הממשלה שאינה יכולה להתנהל ביעילות עם מספר שרים וסגני שרים כה גדול וגם פיצול משרדים למשרדים שאין בהם צורך. כמו כן היווה הדבר פגיעה משמעותית בעבודת הכנסת נוכח האיסור על שר או סגן שר למלא תפקידים פרלמנטריים, כמו חברות בוועדות הכנסת. נפעל לחקיקת חוק זה מחדש כדי לקדם ממשלות רזות, חסכוניות ויעילות יותר.

ביטול מוסד "שר בלי תיק"

תופעת ה"שרים בלי תיק" היא תופעה מגונה ובלתי מוסרית הגורמת לממשלה לבזבז מאות מיליוני שקלים על כיבודים ועל תפקידים שאינם נחוצים. מפלגת **יש עתיד** הביאה בעבר לביטול מוסד מושחת זה, אשר לצערנו חזר ביתר שאת בממשלה הנוכחית. "שר בלי תיק" הוא

התחלה של יום חדש על רמת הגולן | צילום: Mila Aviv פלאש 90

מונעת ממנו להגיב כראוי למגמות המתהוות במשק ובכלכלה העולמית, לבצע ולהוביל רפורמות ושינויים נדרשים ולקדם פרויקטים ומיזמים לאומיים הנדרשים לשימור ישראל בחזית המדינות המפותחות. לכן תפקודו של הממשל והמגזר הציבורי מסיג לאחור את איכותם של השירותים החברתיים בישראל ומבטא רמה נמוכה של זמינות, של נגישות ושל שירות לאזרח. מספר ניסיונות שנעשו במשך השנים מצד הממשלות לקדם רפורמה בשירות הציבורי הביאו להצלחות נקודתיות בלבד ולא יצרו את השינוי המקיף והעמוק הנדרש. **יש עתיד** תפעל להעמדת המגזר הציבורי במקום גבוה בסדר העדיפויות הלאומי ולשיפורו. מגזר ציבורי איכותי ואפקטיבי הפועל באופן מקצועי ומכוון לציבור הוא צו השעה.

העצמת ההון האנושי בשירות

הציבורי המרכיב החיוני בהבראת המגזר הציבורי הוא בראש ובראשונה ההון האנושי – משרתי הציבור הפועלים במסגרת השירות הציבורי. יסוד מרכזי בתוכנית לשיפור המגזר הציבורי הוא מהלך מקיף להבנייתו המקצועית של תחום משאבי האנוש בדגש מיוחד בהשתלבות רחבה, תשתיתית ומתמשכת של הון אנושי איכותי ומקצועי לאורך כל דרגי הביצוע. לשם כך יש להמשיך את יישום הרפורמה המקודמת בנציבות שירות המדינה בד בבד עם הקצאת המשאבים הציבוריים, החקיקתיים והתקציביים ליישומה. במסגרת התוכנית יגובש קוד אתי למשרתי הציבור, תיבנה תוכנית אפקטיבית להערכת עובדים, תחוזק מקצועית השדרה המרכזית של הסגל הבכיר בשירות הציבורי, יתוכננו תהליכי קריירה מובנים בשירות הציבורי ותוקם מדרשת הכשרה ומנהיגות לעובדי

שר שיש לו לשכה ויועצים ועוזרים ונהג, רכב, רק שאין בו צורך ואין לו עבודה. הוא תופס מקום בממשלה, מכביד על התנהלותה התקינה וגורר בזבוז עצום של כספי ציבור. בממשלות קודמות היקף תופעה בזבזנית זו היה רחב ויש עתיד פועלת ותפעל למיגורה.

הגבלת משך כהונת ראש ממשלה

כפי שקיימת הגבלת משך כהונה לכל ראש מערכת ממלכתית אחרת: נשיא המדינה, נשיא בית המשפט העליון, רמטכ"ל, ראשי שירותי המודיעין ועוד, כך יש חשיבות גם להגבלת משך כהונתו של ראש הממשלה לתקופה שלא תעלה על שתי קדנציות מלאות או שמונה שנים בתפקיד. כאשר אדם מסוים עומד בראש מערכת זמן רב מדי, הדבר עלול להביא להתנוונות ולקיבעון מערכתי ולגרום להשלכות שליליות על תפקודה של המערכת כולה. הגבלת משך תקופת הכהונה של ראש ממשלה אינה פוגעת באפשרות שמפלגה מסוימת תהיה מפלגת השלטון לזמן בלתי מוגבל כל עוד זה רצון הבוחר.

חיזוק המגזר הציבורי ותפקוד

הממשלה ושיפורם המגזר הציבורי בישראל, הכולל את משרדי הממשלה, את הרשויות המקומיות, את החברות הממשלתיות ועוד גופי סמך רבים, מתאפיינו, למרות מרכזיותו וחשיבותו, בעיולות נמוכה, בחולשה בירוקרטית וביכולות ביצוע נמוכות. המגזר הציבורי בישראל פועל בשיטות מיושנות, סובל מסטגנציה ארגונית ואנושית, לוקה בהיעדר חדשנות ויצירתיות, מתקשה ביצירת שיתופי פעולה, ובמידה רבה דרכי פעולתו אנכרוניסטיות ולא יעילות. חולשתו המתמשכת של המגזר הציבורי

המגזר הציבורי. נפעל להקמת מאגר מועמדים לאומי לשירות הציבורי המכיל את פוטנציאל ההשתלבות של דור חדש של משרתי ציבור. מאגר זה יעמוד לרשות כלל הגופים בשירות הציבורי ויאפשר קליטה של עובדים איכותיים לתוך המערכת. זאת במתכונת דומה לרפורמה בניהול החברות הממשלתיות, "נבחרת הדירקטורים". בד בבד יש לקיים עבודה מאומצת עם ההסתדרות הכללית בכל הנוגע למבנה ההסדרים וההסכמים הקיימים באופן המקדם גמישות תפקודית, קליטה אפקטיבית של הון אנושי איכותי ומתן כלים מתקדמים לדרג המנהלים לצורך ניהול נכון ויעיל של עובדים. נפעל להרחבת תוכניות הצוערים לכלל המערכת הציבורית, להפחתה הדרגתית של שיעור המרכזים הפנימיים

במערכת כדי לרענן שורות, להקמת שירות תעסוקה ציבורי לצורך הסטות רוחביות של עובדים בכלל מרכיבי המערכת ולהפיכת נציבות שירות המדינה לגוף מטה מקצועי וקובע מדיניות, המפתח תורות ניהול מתקדמות וכלים מערכתיים לניהול הון אנושי איכותי במגזר הציבורי כולו. המבקרים הפנימיים וחשבי משרדי הממשלה בגופים ציבוריים וברשויות המקומיות. זאת כדי להגביר את השמירה על כללי המנהל התקין, לחזק את יכולתן של המערכות למנוע מעשי שחיתות טרם התרחשותם ולשמש כלי מסייע בפן המניעתי של השחיתות הציבורית. **יש עתיד** מאמינה כי גורמים אלו מהווים נדבך מהותי במשרדי הממשלה ובקידום מדיניות השרים והממשלה במסגרת החוק, אנו סבורים כי על שמרי הסף

להתמנות על סמך כישוריהם בלבד, באופן נקי הנטול שיקולים פוליטיים, וככזה מחויב לאמות המידה החוקיות בלבד, מעל לכל נאומנות לפוליטיקאי כזה או אחר.

שיפור השירות לציבור וצמצום הברוקרטיה והרגולציה

הממשלתית לצד המרכיב האנושי המגזר הציבורי מחייב שינוי סדר עמוק בשיטות העבודה ובמבנה פעולותיו באופן המאפשר נגישות וזמינות מקצועית ואיכותית לאזרח. לצורך כך נדרשים שינויים הן בשיפור נקודות הממשק הישירות עם האזרח והן בארגון מחדש של "פס הייצור" הממשלתי; הכשרה וגיוס של הון אנושי איכותי המותאם ליחידות השונות והקמת מערך הכשרות עדכני ויעיל; איחוד וביטול תהליכים ונהלים הגורמים להכבדה ולנטל על מקבלי השירות. רגולציה (אסדרה) היא כלי מרכזי של המדינה לשמירה על אינטרסים ציבוריים ולקידום הכלכלה והחברה באמצעות קביעת כללי התנהגות מחייבים באופן הכולם את ערכי המדינה והמייצר תשתית לצמיחה בת-קיימא ולחברה שוויונית ובריאה. ככלי מרכזי הנתון בידי הממשלה, על הממשלה מוטלת האחריות לוודא כי הרגולציה מבטאת איזון נכון בין התערבות במשק ובין יצירה של מרחב הפעילות החופשית של אזרחים ועסקים ושמירה עליו. ככל שהרגולציה אינה מאוזנת, היא עשויה להקשות על האזרח את הממשקים עם הממשלה עד כדי אי מימוש זכויותיו, וכן היא עלולה להטיל על המשק עלויות שאינן הכרחיות לטובת הגנה על האינטרס הציבורי. רגולציה מטילה עומס ויש לה עלות, אך אלו לגיטימיים ככל שהם הכרחיים להשגת תכלית הרגולציה. מנגד, הם הפוכים לנטל כאשר אפשר לוותר עליהם בתוך

כדי שמירה על האינטרס הציבורי. נטל רגולטורי מתייחס אפוא לעומס עודף או לעלות העודפת מעבר לנדרש לשמירה על האינטרס הציבורי. כיוון שרגולציה ממשלתית היא מערכת מורכבת, נדרש מאמץ מודע ומכוון לטובת שימור האיזון האמור. **יש עתיד** הניחה הצעת חוק הקובעת הקמת נציבות לצמצום הרגולציה והברוקרטיה הממשלתית שתרכז את המאבק ברגולציה עודפת, תקבע יעדים לצמצום רגולציה, תאשר רגולציה חדשה ותקבע לוחות זמנים מחייבים בממשק בין הרגולטורים לאזרחים.

עדכון המבנה הממשלתי והטמעת מנגנוני שיתוף פעולה, יישום

ובקרה מוסדות ממשלתיים זקוקים לעדכון ולריענון משמעותיים בהיבטים של מבנה ושל תהליכי עבודה. החלוקה הארגונית של משרדי הממשלה ושל יחידותיהם הרבות כמעט לא השתנתה במשך העשורים האחרונים והיא גורמת לכפל סמכויות, לפערי תכנון, לפערי מדיניות, לחוסר תיאום ולחוסר סנכרון. נפעל לאימוץ תוכנית להתאמה בין סמכויות פורמליות ובין אחריות בפועל במסגרת הרפורמה במבנה משרדי הממשלה ובמספרם (בהמשך לחוק המשילות). בכלל זאת נפעל להקמת אגף ליישום מדיניות במשרד ראש הממשלה שיעקוב אחר יישום החלטות ממשלה מרכזיות, לחיזוק גופי המטה לתכנון, לבקרה ולפיתוח ביחידות הביצוע הממשלתיות, בדגש על משרדי השירותים החברתיים, לחיזוק "ארגז הכלים" הניהולי למנהלים בשירות הציבורי ולהענקת סמכויות להכרעה ולהחלטה לדרגי הביניים וגם להטמעת מודלים והכשרות להעמקת שיתופי פעולה חוצי-משרדים באופן יעיל, בתוך כדי מזעור החסמים הברוקרטיים.

חקיקה ופיקוח

חיזוק מעמדה של הכנסת ושל עבודתה כמפקחת על הממשלה

מעמדה של הכנסת נחלש בשנים האחרונות, וביתר שאת במשבר הקורונה. הכנסת איבדה מכוחה כמפקחת על עבודת הממשלה, עד כדי כך שהחלטות הרוח גורל בנושאים החשובים ביותר, כמו בריאות ופרנסה, התקבלו במחשכים, בישיבות ממשלה שהפרוטוקולים שלהן נאסרו לפרסום למשך 30 שנים. **יש עתיד** תדאג להגברת הפיקוח הפרלמנטרי של הכנסת, בין השאר במצבי חירום.

כוחה של הכנסת חלש אף ביחס לפרלמנטים אחרים בעולם בכל הנוגע לסמכויות של ממש, והיא מוחלשת עוד

יותר בשל המשמעת הקואליציונית, הקובעת למעשה את אופן ההצבעה בכל הקריאות לגבי כל הצעת חוק. התוצאה היא דריסה של הכנסת על ידי הממשלה ומנגד מבול של "הצהרות חוק" במספרים בלתי סבירים, שרק אחוז זעיר מהן הופכות בפועל לחוקים, דבר המגחיק את הליך החקיקה כולו. בד בבד חסרות ועדות הכנסת עוצמה של ממש בכל הנוגע לפיקוח על עבודת הזרוע המבצעת וליכולת לשנות סדרי עדיפויות תקציביים ואחרים.

יש עתיד תקדם תוכנית לחיזוק מעמדה של הכנסת ולייעול עבודתה במסגרת תפקידה כמפקחת הממשלה לצד תפקידה כרשות המחוקקת, על פי העקרונות האלה:

• יכולת הפיקוח של הכנסת על עבודת הממשלה

חקיקת תיקון לחוק הכנסת, שעניינו פיקוח פרלמנטרי. במסגרת התיקון יוסדר תהליך הפיקוח הפרלמנטרי של

זריחה על המכתש הקטן | צילום: Maor Kinsbursky פלאש 90

הכנסת על הממשלה, לרבות בעיתות חירום, לדוגמה במשבר הקורונה. זאת ועוד, ייקבע מנגנון המחייב בעלי תפקידים בכירים שהוזמנו בפני ועדות הכנסת להופיע בעצמם. האמור מתחדד נוכח התופעה שאנו עדים לה בשנים האחרונות, במיוחד בתקופת משבר הקורונה, בה בחרו משרדי ממשלה שלא להופיע בפני ועדות הכנסת כלל או לשלוח נציגים בדרגות נמוכות.

• צמצום מספר הוועדות בכנסת ומתן סמכויות ביקורת נרחבות יותר מול המשרד הממשלתי.

• התאמת הוועדות וועדות המשנה מול משרדי הממשלה

ועדות הכנסת הקיימות יפעלו כך שכל אחת מהן תפקח ישירות על תחום פעולה הנוגע למשרד ממשלתי אחד או לכמה משרדים. כיוון שאי אפשר לדעת מראש את חלוקת המשרדים בכל ממשלה שתוקם, את כמותם ואת תחומי אחריותם, יוקמו בכל כנסת ועדות משנה במסגרת הוועדות הקבועות שיפעלו מול משרדי ממשלה ספציפיים. לא יוקמו ועדות זמניות וועדות אד-הוק, ותהיה מגמה של צמצום ועדות הכנסת. טיפול בנושאים ספציפיים יהיה במסגרת ועדות משנה.

• סמכויות הוועדות והדיון בהן

כל משרד ממשלתי ידווח פעמיים בשנה לוועדה המתאימה על ביצוע תקציבו במהלך השנה, זאת כדי לאפשר דיון רציני על התאמות תקציביות נדרשות. לוועדות תהיה סמכות זימון לפקיד מדינה מוגבלת במספר פעמים בשנה. תהיה חובה להציג בפני הוועדה נושאים תקציביים מגודל מסוים, חד-שנתיים או

רב-שנתיים, והחלטות מרכזיות בתחום הרכש והמדיניות. כל ועדה וועדת משנה תפרסם אחת לשנה "ספר לבן" המסכם את עבודתה ואת השקפתה על מצבו של התחום שעליו היא מופקדת.

• תקציב המדינה

הפורמט בדיוני תקציב המדינה יהיה דומה לזה המתקיים בוועדה המשותפת לתקציב הביטחון: כל ועדה וועדת משנה תקיים דיון בתקציב המשרד המתאים (שימושים והרשאה להתחייב, לא במספר המאקרו שלו). סמכות האישור לנותני המאקרו של כל משרד ושל תקציב המדינה בכללו תהיה בוועדת הכספים. לדיונים אלו תיקבע מסגרת זמן כדי למנוע סחבת וסחטנות של חה"כים.

• ועדות חקירה פרלמנטריות

תיקבע מכסה שנתית של ועדות חקירה פרלמנטריות – שתיים או שלוש בהסכמת קואליציה ואופוזיציה.

• הגבלת החקיקה

הצבת מכסה על הצעות חוק פרטיות. תיקבע מכסה שנתית של הצעות חוק פרטיות לכל חה"כ שלא תעלה על חמש בשנה.

• מתן התייחסות מסודרת של גורמים מקצועיים במשרדי ממשלה לחקיקה

פרטית של חברי כנסת על בסיס מכסות סיעתיות.

נציגים של משרדי הממשלה יתנו מענה מקצועי להצעות חוק של חברי כנסת, באופן שיכלול מתן מידע הנוגע להצעה הקונקרטית, על פי עמדת המשרד הרלוונטי ועל פי תהליכים שהמשרד או כמה משרדים יחד מקדמים. כמו כן המענה יכלול עלות תקציבית מפורטת

של הצעת החוק, וזאת בעמדה מנומקת בכתב. העמדה המקצועית תועבר בכתב לחבר הכנסת ותצורף כנספח להצעה עם העברתה לוועדת שרים לענייני חקיקה.

משפט

כתיבת חוקה לישראל מדינת

מהגרים מגוונת כמו ישראל זקוקה לחוקה כדי שתוכל להתכנס סביבה באופן מאחד ומגבש. התפיסות הרב-תרבותיות שפשטו בישראל בשנים האחרונות מונעות מכלל החברה הישראלית להתייצב מאחורי אתוס מחייב, אשר בלעדיו אין לנו קיום משותף. הכרזת העצמאות תהווה את פרק המבוא לחוקה ותהיה לחלק בלתי נפרד ממנה. החוקה עצמה, שתיכתב ברוח הכרזת העצמאות – לאור חזנם של נביאי ישראל מחד גיסא, ומתוך תפיסות ליברליות בנות-זמננו מאידך גיסא – תגדיר את מושגי היסוד הישראליים ותתמודד בכנות ובאומץ עם המורכבויות הטמונות בשאלות "דת ומדינה", עם המתח הקיים בין הגדרתה של ישראל כמדינה יהודית להגדרתה כמדינה דמוקרטית, עם היחס למיעוטים ועם האיזון הנדרש בין החופש הנתון לכל אדם לחיות את חייו ובין מחויבותו לקהילה ולכלל.

פרקיה של החוקה בישראל כבר החלו להיכתב הלכה למעשה באמצעות חקיקת חוקי היסוד, טלאי על טלאי. יש עתיד מאמינה שיש להשלים את מפעל חוקי היסוד, ובראשו לחוקק את חוק יסוד: החקיקה, שיסדיר לראשונה את המדרג הנורמטיבי בין חוקי היסוד לחוקים אחרים ואת היחסים בין שלוש הרשויות – המבצעת, השופטת והמחוקקת.

כפי שראינו בשנה החולפת, נעשה שימוש ציני ומסוכן בכוחה של הכנסת לשנות את חוקי היסוד כדי לפתור בעיות קואליציוניות אד-הוק. חוק יסוד: החקיקה יקבע כי חוקי יסוד יחוקקו ברוב של 80 ח"כים שלפחות 10 מהם יהיו מהאופוזיציה, ורק לאחר מכן תאושר "פסקת התגברות" ברוב של 70 ח"כים שלפחות 10 מהם מהאופוזיציה. בית המשפט העליון יוכל לפסול חוקים בהרכב מורחב בלבד, ברוב מיוחד של 9 שופטים. כך נייצר מערכת איזונים ובלמים בין הרשויות ופיקוח מיטבי וראוי ביניהן.

כאמור, יש עתיד מאמינה כי ארץ ישראל היא הבית הלאומי של העם היהודי, המושתת על יסודות החירות, הצדק והשלום, לאור חזנם של נביאי ישראל, ומקיים שוויון זכויות לכל אזרחיה במדינה דמוקרטית.

יש עתיד תקדם כינון חוק לאום מתוקן המושתת על עקרונות מגילת העצמאות, על יסוד היותה של מדינת ישראל יהודית ודמוקרטית גם יחד ועיגון ערך השוויון כערך מרכזי בה. עוד חוק יסוד שנקדם הוא חוק יסוד: שירות הציבור, אשר יגדיר את כללי המנהל הציבורי המחייבים כל עובד ציבור לשים לנגד עיניו, בכל החלטה ועניין, את הנאומנות הציבורית.

מינוי שופטים את השופטים המתמנים בישראל בוחרת היום הוועדה לבחירת שופטים, בראשה עומד שר המשפטים וחברים בה עוד שמונה נציגים – נשיא בית המשפט העליון, שני שופטי בית המשפט העליון, עוד שני חברי כנסת ושני נציגים של לשכת עורכי הדין. באופן מסורתי נהוג למנות אחד מחברי הכנסת מהקואליציה ואחד מהאופוזיציה,

אולם נוהג זה שונה בשנים האחרונות והשפיע באופן ישיר על הליך בחירת המועמדים על ידי חיזוק הבריתות הפוליטיות בו. **יש עתיד** מאמינה בטוהר הליך הבחירה ובהסכמה דמוקרטית על המינויים בד בבד עם מתן מקום למגוון הקיים בציבור הישראלי. על כן בכוונתנו לעגן בחוק יסוד: השפיטה את חובת כהונת חבר כנסת מהאופוזיציה לצד חבר כנסת מהקואליציה בוועדה למינוי שופטים, כך שבכל עת יהיה נציג אופוזיציה חבר בוועדה. זאת כדי לשקף את נציגות הציבור, כפי שמתקיימת הלכה למעשה בחברה הישראלית, וכדי לחזק את האמון ואת הלגיטימציה הציבורית בהליך הבחירה.

עומס על מערכת המשפט

השופטים מערכת המשפט הישראלית מתמודדת זה שנים עם עומס בלתי סביר הבא לידי ביטוי בכמות תיקים גדולה לכל שופט, בהתמשכות הליכים משפטיים, בשחיקת הליכי הערעור ובהוצאות כספיות גבוהות לצדדים הנוגעים בהליך. לצד הצורך המובהק בעשיית צדק, במיצוי זכויות ההתדיינות של הצדדים ובמתן גישה לערכאות, נדרש טיפול שורש שיאפשר את המענה המשפטי האיכותי, היעיל והמעמיק בפרקי זמן סבירים. כדי להביא לאיזון הנדרש בין ההליך המשפטי המהיר ומניעת עינוי הדין ובין הצורך בחקר העובדות המעמיק לטובת עשיית הצדק, **יש עתיד** תקדם תוכנית מערכתית לטיפול בנושא, ועיקריה הם:

- **הגדלת מספר השופטים** מינוי עוד שופטים על פי כמות התיקים.

- **הקמת בית משפט לערעורים** שיכנה כערכאה רביעית בין בית

המשפט המחוזי לבית המשפט העליון וידון בנושאים אזרחיים ופליליים. הקמת ערכאה רביעית תווסת את עומס התיקים המגיעים לבית המשפט העליון ותאפשר העברה רק של מקרים מורכבים ומהותיים המצריכים את הידרשות בית המשפט העליון להם.

- **בחינת מנגנונים חלופיים** שיסייעו בהכרעה בהליכים משפטיים מסוימים, כדוגמת הליכי גישור או בוררות חובה, או הסתייעות במינוי מומחה מטעם בית המשפט לתת חוות דעת ניטרלית לצדדים בעניין שאליו הגיעו לדיון. כך תשתפר האפשרות לקבלת הכרעה (על ידי הסכמת שני הצדדים) ויוחסך זמן משמעותי של ההתעסקות של בית המשפט בסוגיה.

- **ייעול וקיצור הליכי המשפט** - כדוגמת הגבלת היקף כתבי הטענות, הגשת סיכומים בעל פה וקיום רצף דיונים מדי יום ביומו.

המלחמה בשחיתות הציבורית

תוכנית "נחשון" השחיתות הציבורית ו"השחיתות החוקית" הפכו לאיום אסטרטגי על מדינת ישראל. הסטנדרט המקובל היום, שלפיו האינטרס הפוליטי קודם לטובת הציבור, חייב להשתנות. מדינה חזקה זקוקה למערכת חוק חזקה שתיאבק בשחיתות ללא מורא ובגיבוי שלטוני. היחלשות מערכות אכיפת החוק והעלייה בשחיתות פוגעות במדינה, בחברה, בכלכלה ובאזרחים ומערערות את הביטחון הלאומי של ישראל ואת אופייה הדמוקרטי של המדינה. חיזוק מערכת אכיפת החוק היא חלקה השני של התוכנית למלחמה בשחיתות. הוא עוסק בהפיכת מדינת ישראל למדינה

בטוחה יותר, הגונה יותר ומוסרית יותר ועוסקת בחיזוק הביטחון האישי של כל אזרח ישראלי.

התוכניות בנויה משתי זרועות מרכזיות:

1. המאבק בשחיתות הציבורית וב"שחיתות החוקית"

עקירה מהשורש של תרבות השחיתות הציבורית והשלטונית שהפכה לאיום אסטרטגי על מדינת ישראל. שחיתות אינה רק עבירה פלילית. דברים רבים המתרחשים במסדרונות השלטון אינם תקינים גם אם הם חוקיים, מפני שהם פוגעים פגיעה אנושה בניהול המערכת ובאמון הציבור. כדי להגיע לניקוי המערכת נקדם שינויי חקיקה אגרסיביים שיובילו להוצאת האינטרסים הפוליטיים ממוקדי קבלת ההחלטות במדינת ישראל. בד בבד יקבלו מערכות אכיפת החוק כלים ואמצעים למלחמה בשחיתות הציבורית.

2. חיזוק מערכת אכיפת החוק והחזרת הביטחון האישי

החזרת תחושת הביטחון האישי לאזרחי המדינה על ידי הגברת הנוכחות המשטרית ברחובות, בכבישים ובמרחבים הציבוריים, מלחמה בתאונות הדרכים והשקעת עוד משאבים לטיפול בעבריינות.

מאבק בשחיתות הציבורית וב"שחיתות חוקית"

- **מי שהורשע בעבירה שיש עימה קלון לא יוכל לכהן בתפקיד שר, חה"כ או ראש עיר.**

לא ייתכן שמי שגנב, סרח או קיבל שוחד ימשיך לכהן בתפקיד ציבורי.

לא ייתכן כי פקידים, נהגים, ונותני שירות במגזר הציבורי אינם יכולים להתקבל לעבודה אם סרחו, אך נציגי הציבור הבכירים ביותר יוכלו להמשיך ולכהן בתפקיד. עלינו להציב סטנדרטים גבוהים מאוד לשירות הציבורי.

- **אימוץ המלצות הוועדה הציבורית בראשות נשיא בית המשפט העליון לשעבר השופט בדימוס מאיר שמגר לעניין גיבוש כללי אתיקה לחברי הממשלה, על ידי הממשלה, ולהחלתם גם על חברי הכנסת, ראשי רשויות מקומיות ועל כל נושאי משרה ציבורית אחרת. עיגון הכללים יהווה מסגרת נורמטיבית של התנהגות חברי הממשלה. נפעל לחיזוק ההרתעה על ידי הוספת פרק מיוחד בחוק העונשין שיעסוק בעבירות של שחיתות שלטונית. בפרק תיקבע חובת גזירת עונשי מינום כבדים על אישי ציבור ועל עובדי ציבור אשר סרחו.**

עיגון הכללים יהווה מסגרת נורמטיבית של התנהגות חברי הממשלה במישור. על פי כללים אלו, במקרה שבו מייחסות רשויות החוק לחבר ממשלה מעשי עבירה חמורים, בהודעה רשמית של מי שמוסמך להגיש כתב אישום, עליו להשעות את עצמו או להתפטר מתפקידו. אם יבחר חבר הממשלה שלא לעשות כן, מובאת בפני ראש הממשלה החובה לבחון את השעיות או את העברתו מתפקידו. נפעל לחיזוק ההרתעה על ידי הוספת פרק מיוחד בחוק העונשין שיעסוק בעבירות של שחיתות שלטונית. בפרק תיקבע חובת גזירת עונשי מינום כבדים על אישי ציבור ועל עובדי ציבור אשר סרחו.

• הגדרת עבירת הפרת אמונים בחקיקה

עבירת הפרת אמונים לא קיבלה עד כה הגדרת משמעות וגבולות בחקיקה. נשיא בית המשפט העליון לשעבר השופט אהרן ברק הגדיר פעולות שיש בהן הפרת אמונים "מכרסמות בעבותות הקושרות אותנו כבני חברה אחת, הן מפרות את האמון של פרט בפרט, ושל הפרט בשלטון. הן מעודדות זלזול ברשויות הציבור ובעובדי הציבור. הן מטפחות ציניות כלפי רשויות המנהל וכלפי הסדר החברתי הקיים. הן פוגמות באמון של הפרט בתפקודו של הכלל, ובכך מערערות את היציבות החברתית". היעדר הגדרה מפורשת בחוק לעבירת

הפרת אמונים הותיר שטח אפור נרחב, אשר שימש לא אחת כיתד היאחזות לפוליטיקאים שסרוחו, כאשר נתלו בהיעדר הפליליות של מעשיהם והתעלמו מהסוגיות האתיות והציבוריות העולות ממעשיהם. נפעל להגדיר בחקיקה את עבירת הפרת האמונים, אשר תכלול פעולות שלטוניות המבוצעות בניגוד עניינים; קבלת טובות הנאה; מרמה ציבורית והטעה מכוונת של עובד ציבור או הסתרת מידע ממנו כדי להשפיע על שיקול דעתו ועל החלטותיו; שימוש פסול במידע פנימי לשם קידום עניין אישי; פעולה או הימנעות מפעולה בניגוד לאינטרס הציבורי.

• הגברת השקיפות השלטונית

שקיפות של מעשי השלטון, בכל הדרגים, היא בלם הכרחי מפני שחיתות, מפני ניגודי עניינים ומפני שימוש לרעה במשאבי הציבור ובכסף שלטוני. שקיפות היא גם תנאי מוקדם והכרחי לאמון הציבור ביושרה של מערכות השלטון. ככל שמידע מוצג בצורה נגישה, ברורה וזמינה יותר, כך תגבר היעילות של הפיקוח הציבורי ושל הבקרה הציבורית על השלטון. תנאי יסוד למימוש עקרון השקיפות הוא גילוי וחשיפה יזומים של מידע שבידי רשויות השלטון, בכפוף להגנה מצומצמת על זכויות ועל ערכים אחרים, כגון הזכות לפרטיות והאינטרסים הביטחוניים של המדינה. שקיפות איננה מצטמצמת אך ורק למסירת מידע בעקבות בקשה, אלא לארגון ולהנגשה של כל המידע השלטוני באופן שיאפשר נגישות של הציבור אל המידע, הבנה שלו וגם שימוש בו. כמו כן נביא לכינון חוק יסוד: שירות הציבור, אשר יגדיר את כללי המנהל הציבורי המחייבים כל עובד ציבור לשים לנגד עיניו, בכל החלטה ועניין, את הנאומות הציבוריות. החוק יבטיח את העדפת הכישרים על הקשרים בעת מינוי נושא משרה לתפקיד בכיר בשירות הציבורי. שקיפות בהליכי הרכש היא כלי אפקטיבי במניעת שחיתות בשנים האחרונות.

• ביזור מתן הפטור מחובת מכרזים הוביל לכך שכ-80% מההתקשרויות הממשלתיות מתבצעות ללא קיומו של מכרז.

כך נמנעת הזכות השווה להזדמנות שווה להתקשרות בחוזים ממשלתיים, הצריכה לעמוד לרשותו של כל אזרח, ונמנע השימוש המושכל בכסף של משלמי המיסים. נביא לבחינה מחדשת של

הליכי הפטור, לשינוי הרשימה הקיימת היום בתקנות חובת המכרזים ולצמצום החריגים למספר קטן של מקרים.

• הקמת יחידה למניעת שחיתות מנהלית ומבנית

יוקם כוח משימה אשר יפעל לגיבוש מסקנות מנהליות ומבניות העולות מפרשיות שחיתות אשר נחשפו. ייבחנו דפוסי עבודה בעייתיים שיש בהם כדי לעודד הופעת שחיתות וייבחנו האופנים לייעול הפעולה השלטונית ולהגברת שקיפותה. הכוח יופעל לאחר פרסום פסק דין המתייחס להתנהגות מושחתת, לאחר גילוי ליקויים חמורים בתחום האתי או מעשי שחיתות במשרד ממשלתי, ביחידת סמך או בכנסת או בעקבות פרסום חוות דעת ביקורתית של היועץ המשפטי לממשלה, במקרה שבו הוא מודיע על סגירת תיק בהיעדר ראיות מספיקות אך מוצא לנכון למתוח ביקורת על החשודים. ההמלצות לשינויים מבניים למניעת הישנות מעשי שחיתות יועברו לשר הממונה ליישומן, למבקר המדינה ולוועדת הכנסת הרלוונטית, ויתקיים מעקב אחר ביצוען. במקרים שבהם חקירה פלילית מסתיימת בסגירת תיק החקירה בהיעדר ראיות מספיקות אגב ביקורת נוקבת על התנהלותם של נבחרי ציבור או עובדי ציבור ממונים, תשמש הביקורת בסיס למסקנות מנהליות.

• חיזוק ההגנה על חושפי שחיתויות.

חושפי שחיתויות ייהנו מסודיות מלאה ומהגנה מוסדית על ידי מבקר הפנים של המשרד הממשלתי הרלוונטי. במקרה שנגרם לחושף

השחיתות נזק בשל פעולתו, הוא יוכל לקבל שיפוי בהליך מהיר מקרן שתיועד לכך ותנוהל במשרד מבקר המדינה. יתוקן החוק הנוגע למסירה ולפרסום של סודות רשמיים, ותוסף "הגנת אינטרס ציבורי" לעובד ציבור המוסר לגורם בלתי מוסמך סוד רשמי הנוגע לעבירה, למעשה שחיתות או למפגע בטיחותי, בריאותי או סביבתי. במצב שיחסי העבודה אינם מאפשרים השבת העובד למשרתו, כאמור בחוק ההגנה על חושפי השחיתות, או במצב שהעובד אינו מעוניין לחזור למקום עבודתו, יוכל העובד למלא משרה אחרת בשירות הציבורי, מקבילה למשרה שעזב וההולמת את כישוריו. מי שיחשוף את שמו של עובד ציבור אשר חשף שחיתות, וכן מי שיתנכל לעובד ציבור אשר בתום לב חשף שחיתות, ובכלל זה הממונה על העובד, יהיה חשוף לסנקציות מנהליות, לרבות פיטורין.

• **ביטול "השוחד הפוליטי" שמקבלים חברי הכנסת על חשבון כספי הציבור**
מיגור התופעה הבזויה של חברי כנסת אשר מקבלים "שוחד פוליטי" במיליוני שקלים על חשבון כספי הציבור כדי "לשלם" לסקטורים, לג'ובים ולהיבחר שוב בפריימריז. הצעת חוק הסדרת כספים קואליציוניים – 2017 תבער את התופעה שבה חברי כנסת מתנים את הצבעתם בקבלת כספים פוליטיים ותייצר שקיפות ומנהל תקין בכל הנוגע לשימוש בכספי הציבור כדי למנוע שחיתות במערכת הפוליטית.

• **נבחר ציבור לא יוכל לשתוק בזמן חקירה פלילית.**
חה"כ, שר או ראש עיר חייבים לשתף

פעולה עם רשויות המדינה והחוק. מי שבחר לשתוק לא יוכל להמשיך לכהן כנבחר ציבור. הצעת חוק המאבק בשחיתות ציבורית (סירוב להשיב בחקירה פלילית) 2015 – תקבע כי אם יבחר ראש ממשלה מכהן, שר, סגן שר, חבר כנסת או ראש רשות לשמור על זכות השתיקה בזמן חקירה פלילית, יראו זאת כאילו התפטר מהממשלה, מהכנסת או מתפקידו כראש הרשות.

• **הוספה מסיבית של תקנים במשטרה ובפרקליטות למלחמה בשחיתות הציבורית.**

כחלק מהצבת מיגור השחיתות הציבורית בסדר העדיפויות העליון נדרש חיזוק משמעותי והוספת תקנים למערכת האכיפה לטיפול בשחיתות הציבורית.

• **הוצאת האינטרסים הפוליטיים מוועדות התכנון והבנייה, שהן מקור לשחיתות בשלטון המקומי**

השיקול היחיד שצריך להנחות את חברי הוועדות הוא טובת הציבור, בלי שיהיו נתונים ללחצים פוליטיים ולשיקולים זרים. נפעל לשינוי הרכב ועדות התכנון והבנייה, כדי שנבחר ציבור לא יהיו חלק מתהליך קבלת החלטות פרטניות בוועדה. ועדות התכנון והבנייה שולטות באחד המשאבים הכלכליים המרכזיים לציבור – דיו. אי אפשר לתת לשיקולים פוליטיים להיכנס למגרש הזה.

• **מלחמה אגרסיבית בשחיתות הגוברת בשלטון המקומי.**

בשנים האחרונות נחקרו בשל עבירות שוחד והפרת אמונים עשרות ראשי עיר וסגנים. תפקידם החשוב והמרכזי של

העיריות בחיי האזרחים במדינת ישראל מחייב טיפול אגרסיבי בתופעה. כחלק מהטיפול בתופעה, תאמץ הממשלה ותחוקק את תזכיר החוק לתיקון פקודת העיריות, הכולל תיקונים לחיזוק שלטון החוק וטוהר המידות בשלטון המקומי. בין התיקונים: קביעת כללים להסדרי ניגוד עניינים של נבחר ציבור ברשויות המקומיות, הסדרה מחדש של הרכב ועדת המכרזים ברשות המקומית, הרחבת פרסום פרוטוקולים משיבוט מועצה והגברת השקיפות, כולל בחברות עירוניות, במינויים בכירים ברשויות ועוד.

חיזוק מערכת אכיפת החוק

• **הקמת תחנת משטרה בכל עיר בארץ**
כחלק מחיזוק שירותי המניעה והאכיפה נדרשת הקמת תחנת משטרה בכל עיר בעלת יכולת למתן מענה 24/7 בתחום הביטחון, התנועה והחקירות ובהתאמה בשטחים חקלאיים ובמועצות אזוריות. היום יש ערים רבות בארץ שאין בהן תחנת משטרה היודעת לתת שירות לאזרחים. המדינה חייבת לתת מענה משטרתי לאזרחים, שירותי אכיפה, שיטור, מניעה וביטחון בכל רחבי הארץ באופן שוויוני וכוללני.

• **הוספת מאות ניידות, שוטרים ומצלמות למלחמה בתאונות הדרכים**

תאונות הדרכים במדינת ישראל גובות מדי שנה בשנה מאות קורבנות. ועדות, המלצות ודו"חות על הקשר הישיר בין הגברת האכיפה לצמצום תאונות הדרכים נכתבו בנושא, אך הם אינם מיושמים במלואם. הממשלה תגדיל משמעותית את המערך האוכף, תוסיף ותתקצב עוד ניידות, שוטרים ואמצעי אכיפה טכנולוגיים.

• **הכפלת ההשקעה בטיפול בנוער בסיכון ונוער עובר חוק**

חברה מוסרית הדואגת לעתידה החברתי והכלכלי צריכה להשקיע משאבים בבני הנוער הנמצאים בסכנת הידרדרות לעבריינות ולא רק באכיפה וענישה. כדי לאפשר לבני הנוער הללו הזדמנות אמיתית ולהבטיח להם עתיד טוב יותר, יש להכפיל את מערך העוסקים בתחום זה בכלל הרשויות הממשלתיות. הממשלה תגדיל משמעותית את כוח האדם והתקציבים לקציני מבחן לנוער, לחוקרי נוער לפקחי נוער במשטרה, לחוקרי ילדים, לפקדי סעד לחוק הנוער ולשופטים. ●